

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 26 października 2015 r.

Adam Bodnar

II.510.637.2015.MWa

Pan

Borys Budka

Minister Sprawiedliwości

Uprzejmie informuję, iż sprawa p. Macieja Dobrowolskiego zainspirowała Rzecznika Praw Obywatelskich do podjęcia szeregu działań. Niniejsze wystąpienie jest jednym z nich.

Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreśla, że osoby osadzone mają prawo do „szczególnej uwagi” ze strony odpowiednich władz krajowych w kontekście art. 5 ust. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka. Pobawienie wolności oskarżonego w postępowaniu karnym stanowi czynnik, który należy brać pod uwagę przy ocenie, czy został spełniony wymóg odnoszący się do rozsądnego czasu trwania postępowania (wyrok z dnia 27 sierpnia 1992 r. w sprawie 12850/87 Tomasi przeciwko Francji; wyrok z dnia 26 czerwca 1991 r. w sprawie 12369/86 Letellier przeciwko Francji; wyrok z dnia 25 marca 1996 r. w sprawie 15530/89 w sprawie Mitap i Müftüoglu przeciwko Turcji). Zasadę tę Trybunał przekłada na grunt prawa do rzetelnego procesu i gwarancji płynących z art. 6 Konwencji, stwierdzając, że pozbawienie wolności oskarżonego w postępowaniu karnym stanowi czynnik, który należy brać pod uwagę przy ocenie, czy został spełniony wymóg odnoszący się do rozsądnego czasu trwania postępowania (wyrok ETPC z dnia 25 listopada 1992 r. w sprawie 12728/87 Abdoella przeciwko Holandii). Sądy krajowe są odpowiedzialne za sposób organizacji postępowania karnego i decydują, czy przedłużane pozbawienie wolności oskarżonego jest konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego przebiegu procesu. Jeśli z okoliczności sprawy wynika, że tymczasowe aresztowanie nie służy temu celowi, to powoduje ono przedłużenie w sposób nieunikniony postępowania (wyrok ETPC w sprawie 33492/96 Jabłoński przeciwko Polsce). Płynie z tego dyrektywa dla władz krajowych takiego zorganizowania postępowania, aby

szczególne szybko rozpoznawać sprawy dotyczące osób pozbawionych wolności albo uchylać tymczasowe aresztowanie i stosować środki zabezpieczające.

Ustawodawca polski przyjął, że oskarżony nie powinien zbyt długo przebywać w izolacji jako tymczasowo aresztowany przed wydaniem chociażby nieprawomocnego wyroku skazującego. Limit ten został określony na 2 lata do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji (art. 263 § 3 k.p.k.). Orzekanie o przedłużeniu tego okresu jest *de facto* także kontrolą sprawnego przebiegu tego postępowania. Obok badania przesłanek tymczasowego aresztowania podejrzanego sąd bada także szczególny charakter okoliczności, które sprawiły, że tego stadium postępowania nie można było ukończyć w zwykłym terminie. Kontrola ta nie może więc sprowadzać się wyłącznie do bezwolnego aprobowania przedłożonych sądowi planów. Powinna zaś badać trafność tych planów, w szczególności potrzebę zabezpieczenia określonych dowodów oraz sprawność czynności po temu przedsięwziętych.

Ze względu na to, że rolą Rzecznika jest stanie na straży praw i wolności obywatelskich, a wolność osobista jest jedną z najważniejszych gwarancji, to w zainteresowaniu Rzecznika pozostaje kwestia przedłużających się tymczasowych aresztowań, a zwłaszcza ich przyczyny oraz diagnoza i skala problemu. W szczególności Rzecznik dokona analizy, czy rozwiązania prawne wymagają zmiany, czy też może jest to kwestia kultury orzekania, zarządzania i organizacji wymiaru sprawiedliwości.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę Pana Ministra o informację o wszystkich sprawach, w których tymczasowe aresztowanie trwa dłużej niż 2 lata, ze wskazaniem ewentualnej złożoności podmiotowo - przedmiotowej każdej sprawy, czy został wydany wyrok w pierwszej instancji, czy też nie, a także podstaw i przesłanek powodujących kolejne przedłużenia tego środka, w szczególności jak często przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. w postaci zagrożenia surową karą jest wskazywana w postanowieniach i jak często sąd przedłużający ten środek bada sprawny przebieg postępowania.

Bardzo proszę również o informację, jak często przesłanką uzasadniającą przedłużenie tymczasowego aresztowania jest zawieszenie postępowania karnego, czynności zmierzające do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywanie czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawłości lub poza granicami kraju, a także celowe przewlekanie postępowania przez oskarżonego.

Podpis na oryginale